

BASLAWÍSH KLASLARDA MATEMATIKA SABAĞINA TAYARLANÍW HÁM MATEMATIKA SABAĞÍN ÓTKERIW.

Turdimuratova Biybigul Baymuratovna
*Qaraqalpaqstan Respublikası. Taxtakópir rayoni. 10-
sanlı mektep*

Annotation: *this article will bring scientific information about preparing for a mathematics lesson in elementary grades and conducting a mathematics lesson. The data is summarized based on the facts.*

Keywords: *pedagogical, Mathematics, Science, Life, Education, Student, Teacher, task, knowledge, principle, system, form.*

Аннотация: *В этой статье представлена научная информация о подготовке к уроку математики в начальных классах и проведении урока математики. Данные выводятся на основе фактов.*

Ключевые слова: *педагогика, математика, наука, жизнь, образование, ученик, учитель, задача, знание, принцип, Система, форма.*

Annotatsiya: *Usı maqalada baslawısh klaslarda matematika sabağına tayarlanıw hám matematika sabağın ótkeriw haqqında ilimiy mağlıwmatlar keltiriledi. Mağlıwmatlar faktlerge tiykarlanıp juwmaqlanadı.*

Gilt sózler: *pedagogik, Matematika, pán, ómir, tálim, oqıwshı, oqıtıwshı, waziypa, bilim, basqarıw, baylanıs, figura.*

Ózbekstan Respublikası Prezidenti SH.M.Mirziyoyevtiń 2017-jıl 7-fevraldağı "Ózbekstan Respublikasınıń jáne de rawajlandırıw boyınsha Háreketler strategiyası haqqında"ǵı pármanında 2017 – 2021-jıllarda mámleketimizdi rawajlandırıw jáne de jedellestiriwge tiykarlanǵan ústin turatuǵın waziypalar belgilep berildi. Háreketler Strategiyasında bes tiykarǵı baǵdarınan tórtinshisi sociyalıq tarawdı rawajlandırıwǵa qaratılǵan. Xalıq tınıshlıǵın támiyinlew, bántlik, salamatlıq qáwipsizligin saqlaw, úy-jay máseleleri qatarınan, tálim-tárbiya sistemaların rawajlandırıw máselesi de orın alǵan. Pármanǵa tiykarlanıp tálim hám ilm-pán tarawın jáne de rawajlandırıw barısında kompleks is-ilajlar islep shıǵıldı. Bunda xalıq tálimi sistemasında keń reformalardı ámelge asırıw arqalı tálim-tárbiya sıpatın asırıw, jańa mektep jayların qurıw, rekonstruksiya qılıw, kapital remontlaw hám olardı zamanogóy oqıw-laboratoriya úskeneleri, axborot-kommunikasiya texnologiyaları hám oqıw-metodik qollanbalar menen tolıq támiyinlew sıyaqlı qatar máseleler ámelge asırılıwı kózde tutılǵan. Ulıwma tálim shólkemleri de pánlerdi oqıtıwdıń zamanogóy metodologiyasını jaratıw hám ámeliyatta járiya qılıw tiykarında tálim-tárbiya sıpatın túpten rawajlandırıw, úzliksiz hám de kompetensiyalıq jantasıwlar

tiykarında ulıwma orta tálimniń jańa mámleketlik tálim standartları (MTS) hám variyativ oqıw rejeleri ámeliyatqa engizilmekte.

Baslawısh tálim–ulıwma orta tálimniń dáslepki basqıshı.Ózbekstan Respublikası Baslawısh tálim 1 – 4 –klasslardı óz ishine aladı hám tálim alıwshılarǵa tálim beriw, mánawiy hám fizikalıq tárbiyalaw,oylawın ósiriwdiń dáslepki basqıshı esaplanadı. Zamanagóy baslawısh tálim prossesinde oqıwshılardı rawajlandırıwshı xarakterge iye bolǵan tálim sistemasına xalıqaralıq bahalaw sisteması en jaydırılmaqta. AQSHniń xalıqaralıq tálim shólkemi tárepinen EGRA oqıw hám EGMA matematikalıq sawatxanlıq oqıtıwda sistemalı boshlıqlardı anıqlaw, túsiniw oqıw hám sawatlılıq kónlikpeleri hám ilimiy tiykarlangan modeller tiykarında esaplanadı.Búgin Respublikamızdıń 12 walayatında tájiriyebe sınaw 7 tilde 1400 danadan 2-klass, 1400 danadan 4- klass oqıwshıları óz ishine alınǵan. Test ótkeriwde 5danadan oqıtıwshılar toparı dúzilgen bolıp oqıwshılarda ámeliy kónlikpelerdi rawajlandırıwǵa jóneltiriledi.

Dúnya ilimlerinden bolǵan, balanıń sana-sezimin rawajlandırıw maqsetinde oylap tabılǵan (watanı Yaponiya bolǵan) Mental esaplawdı baslawısh klass oqıwshılarına qollanıp kórgenimizde,balanı shaqqanlıqqa,tapqırılıqqa,házirjuwaplılıqqa,yadta saqlaw qáiletin rawajlandırıwǵa iytermeleytuǵınlıǵın óz tájiriyebemde kórdim.

Baslawısh klass oqıwshılarınıń ań hám oylawın rawajlandırıw ushin mental arifmetikalıq esaplaw,mektep jasındaǵı balalarda oylaw qáiletiniń rawajlanıw dárejesi artıp baradı. Jas ózgeshelikleri hám oylawı ruwhiy jetiskenlik dárejeleri ózlestiriw imkaniyatın beretuǵın tálimiy iskerligin asıradı.Qaysısı bolmasın bul oqıwshılarda oqıw hám úyreniwge qaratılǵan iskerliginiń qalıplesiwinde ,hár bir oqıw predmeti boyınsha teoriyalıq bilimlerde iyelew, olardıń ań hám oylawı jedel tárizde rawajlanadı. Baslawısh tálim processinde tálim-tárbiya sistemasında ulıwma orta tálimniń dáslepki basqıshı sıpatında kórinetuǵın bolsada onıń tiykarǵı maqseti oqıwshılardı elementar tárizdegi oqıw,jazıw,esaplaw kónlikpelerin payda qılıwdan hám de obektiv álem haqqındaǵı oyların sáwlelendiriwden ibarat. Prezidentimiz **SH.M.Mirziyoyevtiń aytıp ótkenindey teoriyadan ámeliyatqa spiralsiman princip tiykarında yaǵniy ápiwayıdan qıyınǵa qaray barıw dáwir talabı ekenligin sezindik.**

Matematika sabaǵına tayarlanıwda birinshi náwbette oqıwshılarda jańa sabaq materiyalı maydanı qanday ólshemde tayarlanganlıǵın,bunıń ushin neni tákirarlaw kerekligin biliwimiz kerek.Oqıtıwshı matematika sabaqlıǵın,ıs rejeni,oqıw qollanbaların,kórgizbeli quralların tayarlaǵannan keyin náwbettegi sabaqqa tayarlıqtı basladı.En áwele matematika sabaǵı dástúrde qaysı orında tur,qaysı temalar menen baylanıstırıwǵa bolatuǵınlıǵın,túsiniqlerdi nelerge baylanıstırıp túsindiriwge bolatuǵınlıǵın anıqlaydı.Bul sabaqtıń mazmunın anıqlawǵa járdem beredi.Sabaqtıń

reje yaki tekstin jaratıwda temanın maqsetine juwap beriwshi tiykarǵı bólimlerin dúziwden baslaw kerek. Eger sabaq jańa bilimlerde bayan qılıwdan ibarat bolsa, másele: **Úsh xanalı sanlardı jazba qosıw haqqındaǵı** tema bolsa, oqıtıwshı aldın oqıwshılardı jazba qosıw algoritmin bayan qılıwı, onnan keyin ótken sabaqtan neni tákirarlaw kerekligin, buǵan tiykarlanıp jańa temanı jaqsı ózlestiriw múmkinligin, yaǵnıy temadan aldın úy tapsırmanı tekseriw kerek yamasa kerek emesligin, taza temanı ózlestiriw ushın qaysı tapsırmanı qosımsha beriwdi oylap kóriwi kerek boladı. Jáne de oqıtıwshı qaysı oqıw materiyalı menen temanın ayırım bólegin tolıqtırıw zárúrligin, oqıtıwdıń qaysı metod hám usılların qollanıw kerekligin, mental esaplawdıń da paydalı táreplerin, kórgizbeli qurallardı tayarlaw hám qollaw múmkinligin esapqa aladı. Sabaqtıń hár bir bólimin orınlaw ushın qansha waqıt kerekligin anıqlaw zárúr. Álbette, sabaqtıń eń úlken bólegi sabaqtıń tiykarǵı didaktik maqsetin ámelge asırıwǵa qaratılıwı zárúr. Sabaqqa tayarlıq kóriwde oqıwshılardı beriletuǵın tapsırmanı orınlaw usılların kórsetiw, yaǵnıy mısıl hám máselelerdi sheship qoyıw, sxematik jazıw hám grafik islerdi aldınnan tayarlap qoyıw oqıtıwshı ushın paydalı boladı. Sabaqtıń maqseti hám mazmunı anıqlanǵannan keyin ǵana sabaqtıń rejesi hám teksti jazıladı. Sabaqtıń rejesi, tema hám didaktik maqset, paydalanılatuǵın kórgizbeli qurallar kórsetiledi. Sabaq tekstinde barlıq oy-pikirler múmkinshiligi barınsha tolıǵıraq kórsetiledi. Sáwbet alıp barıwǵa járdem beretuǵın sorawlardıń hámmesi kórsetiledi, oqıwshılardan kútiletuǵın juwaplarda jazıladı. Solay etip oqıtıwshı tómendegi wazıypalardı orınlawı lazım.

1. Oqıw dástúri hám oqıtıwshı rejesindegi sabaqtıń ornın anıqlaw.
2. Sabaqtıń tiykarǵı didaktik maqsetin anıqlaw.
3. Sabaq mazmunın anıqlaw.
4. Sabaq basqıshların dúzip shıǵıw.
5. Sabaq tekstin jazıw.
7. Sabaq ótiw metodların anıqlaw.
8. Hár bir basqıshqa sarplanatuǵın waqıttı anıqlaw.
9. Sabaqta hám úyde beriletuǵın mısıl máselelerdi orınlaw.
10. Kórgizbeli qurallardı tayarlaw hám t.b.

Matematika sabaǵın ótkeriw.

Matematika sabaǵınıń reje yaki teksti oqıtıwshıǵa oqıwshılar menen birge orınlaytuǵın is túriń ulıwma jónelisi hám izbe-izligi, mısallar, arifmetikalıq anlatpa úlgerin kórsetip turadı. Oqıtıwshı sabaq barısında ózi dúzgen reje yaki tekstten erkin paydalanadı, geyde dúzgen rejesinen shetke shıǵıw zárúriyatı da tuwıladı. Másele, oqıwshılar oqıtıwshınıń bayanına túsiniw qıyın bolsa, qosımsha túsindiriw ótkiziledi hám járdem beriledi. Bilimlerdi oqıwshılar qanday túsingenligin biliw maqsetinde soraw, orınlawın tekserip kóriw múmkin.

Paydalanılǵan ádebiyatlar.

1. Axmedov M hám basqalar Matematika 1, Tashkent.: Óz inkomsentr, 2013

2. Axmedov M., Ibragimov P., Abdurahmonova N., Jumayev M. E. “Birinshi klass matematika sabaqligi.” - T.: ”Sharq”.
3. Azamov A. ” Yosh matematika qomusiy lug’at”- Tashkent.: Qomuslar bosh tahririyati, 2014
4. Bikbayeva N.U hám basqalar ”Baslawish klasslarda matematika oqitiw metodikasi”- Tashkent.: O’qituvchi, 2014 bet.
5. R.Mavlonova, O.Tórayeva, K.Xoliqberdiyev Pedagogika.Sabaqliq. 2016.

TABLE OF CONTENTS

1.	Xalmetova Mehribonu G‘ayratjonovna AMALIY LINGVISTIKA VA UNI TADBIQ ETISH MASALALARI	4
2.	Ben Jonson COMMUNICATING EMOTION IN DESIGN: THE STUDIO EXPERIENCE	8
3.	Aliqulov Orzubek Aliqul o‘g‘li XVII-XVIII ASRLARDA FRANSUZ KANADASI	13
4.	Ikromova Nodira Nizom qizi AXBOROT- KOMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING KASB-HUNAR MAKTABLARI TIZIMIDA RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI	17
5.	Raupova Sojida Abduvaitovna, Kòcharova Madina Nurmurod qizi GOLOMORF FUNKSIYALAR	19
6.	Shermatov Hamdamjon Fozilovich, Fozilova Zuhaxon Hamdamjon qizi AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR TOMONIDAN TANGALARNI ZARB QILINISHI	29
7.	Tojiboyeva Ozodaxon PSIXOLOGIYA FANINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	33
8.	Xudoyberdiyeva Gulhayo O‘QITUVCHINING INNOVATSION FAOLIYATI	37